

РАЗГОВОР: ИСКРА ДИМИТРОВА, ЛИКОВЕН УМЕТНИК

Скришни муабети со смртта

Искра Димитрова, ликовна уметничка од Скопје, во скривниците на Музејот на современа уметност го претставува своето најново дело, амбиенталниот проект „Memento mori“. За 31-годишната Димитрова, една од најоригиналните автори на современата македонска ликовна сцена, ова дело чија тема е промислувањето на смртта, е еден вид „крајна – почетна“ станица на шестгодишното творечко патување, на која застанува и од која тргила со веќе целосно оформен уметнички идентитет.

● Што е и како настани Memento mori?

Проектот е продолжение на темата на смртта, но овој пат таа е највеќе продлабочена, расчленета низ трите инсталации. Оваа тема, како и сè што сум работела досега, најпрво е лично силен доживеано, а потоа и изведенено. Проектот е составен од три чувства /атмосфери/инсталации. Во првата соба „Танатометаморфоза“ е поставена инсталацијата која буди чувства на страв, гадење од физичкиот процес на смртта – распаѓање на мртвото тело. Како дијаметрална спротивност на првата соба, гледачот влегува во „Невестинска соба“ каде е претставен позитивниот аспект на смртта, венчавањето, помирувањето со неа, вечното прашање – „А што ако е ова само сон, а јас вистински почнам да постојам дури по смртта?“ За разлика од првите две, третата инсталација – „Remains“, претставува едно метафизичко размислување за кругот, каде смртта е само едниот дел а другиот е раѓањето. Кругот е потенциран не само во текстот на мермерната плоча, туку и во физичкиот простор – од последната инсталација може пов-

торно да се влезе во првата и да се продолжи бесконечното кружење.

● Зошто во поновите дела, каде темата е смртта, го нема твосто живо присуство и ниту огњот и перформансот што ти го изведуваше?

– Откако престанав да работам со огњот, елементот на саможртва што претходно се изразуваше низ моето присуство при „ракувањето“ со огњот се префрли во еден вид на жртва при создавањето на одливките од моето тело во восок, тесто, хартија, бидејќи тој процес не е баш многу пријатен. Со тоа личниот дел од ритуалот, саможртвата, се оддели сосема од очите на публиката, а на публиката, од друга страна, ѝ се понуди прво – да биде дел од перформансот, таа да истражува низ просторот, да чувствува разни атмосфери, и второ – да го види остатокот од еден личен ритуал – самата одливка. Оттаму е и името на последната од трите инсталации – Remains (остаток) – при што се поставува прашањето – Што е тута остаток? Одливката, која сум ја оставила на погледите на публиката или всушност самата јас, бидејќи таа е некаков материјален производ од нешто од мене кое е најличично и за мене највредно.

● Зошто го избра баш тој простор – скривницата?

– Просторот во кој ги работам проектите секогаш е многу важен елемент од самото дело, никогаш не е случајно избран и секогаш е во функција на целиот проект. Мојот разговор со себеси преку делата не е монолог, постојат и некои скрипни

МОЈОТ РАЗГОВОР СО СЕБЕСИ ПРЕКУ ДЕЛАТА НЕ Е МОНОЛОГ; ИСКРА ДИМИТРОВА

муабети кои делата ми ги кажуваат мене, секако со временска дистанца. Така јас моите дела од 1991 па наваму ги започнав со градење на сид (Сарансака '91), потоа полека почнав да градам и дупка, матка или кука (проектот во МСУ '93, „Бесна дија“... '94, „Бакарен котел“... '95), а потоа и да влегувам во неа („Magna mater deorum“ '96). Тука го откриј фетусот („Лапис“, '96), а со тоа и феноменот на смртта („Таламос“ '96), фетусот кој стана врозрасло тело („Андрагон“ '96) кое почна да се исправа (Memento mori '97) и раѓањето (Memento mori '97). Значи, јас веќе сум влезена во куката, мојот параметар е многу личен и интимен, дури и визуелно – според човечкото тело во природна големина, а тоа бара и интимен простор – како во скривницата. И од аспект на симболот на продирање, влегување во утробата ми беше нужна скривницата како дел од ритуалот, тој елемент на патување на публиката низ просторот, симнување и влегување во дупката.

М. Костова